

Praktische handvatten

Lokale Allianties Financieel Veilig Ouder Worden

Augustus 2025

Introductie

Investeren in de preventie en aanpak van financieel misbruik van ouderen is belangrijk en noodzakelijk. De verwachting is immers dat het aantal ouderen dat slachtoffer wordt van financieel misbruik zal toenemen, onder andere als gevolg van de dubbele vergrijzing en toenemende digitalisering. Lokale Allianties Financieel Veilig Ouder Worden (hierna: Lokale Allianties) vormen hierbij de schakel omdat specifieke expertise vanuit private partijen ingebracht kan worden en gecombineerd kan worden met kennis van publieke partijen. Wanneer de lokale publiek-private samenwerkingen effectief opereren kan het financieel misbruik eerder gesignaleerd en aangepakt worden.

Significant Public heeft succesfactoren en geleerde lessen opgehaald bij acht Lokale Allianties: Eindhoven, Leeuwarden, Meppel, Nijmegen, Ommen/Hardenberg, Utrecht, Zoetermeer en Zuid-Limburg. Dit document presenteert de overkoepelende lessen. De lessen hebben betrekking op verschillende facetten van samenwerking in de Lokale Alliantie. Organisaties kunnen deze praktische handvatten gebruiken om een Lokale Alliantie op te richten of om de samenwerking binnen de Lokale Alliantie te verbeteren.

Inhoudsopgave

1.	Doel en gebruik van deze praktische handvatten	4
2.	Aanleiding en totstandkoming van deze praktische handvatten	5
3.	Wat is een Lokale Alliantie?	7
4.	Startende Lokale Allianties	19
	Voorfase: Impuls of aanleiding	19
	Stap 1: Bepalen welke partijen betrokken dienen te zijn	20
	Stap 2: Gezamenlijk doel en ambitie formuleren	22
	Stap 3: Samenwerkingsafspraken maken	22
	Stap 4: Samenwerkingsafspraken vastleggen	225
	Stap 5: Maak een actie- of jaarplan	26
5.	Lokale Allianties die vastlopen	28
	Stap 1: Hercontracteren – begin bij het fundament	28
	Stap 2: Maak bijeenkomsten praktischer en leerzamer	29
	Stap 3: Ontwikkel een herkenbare en effectieve agenda	31
	Stap 4: Werk met wat haalbaar is: piep- en knijpsysteem	31
6.	Goed functionerende Lokale Allianties	33
	Stap 1: Verdiepingshandvatten – van samenwerken naar samen leren	33
	Stap 2: Verbind met de buitenwereld	35

1. Doel en gebruik van deze praktische handvatten

Deze handreiking is bedoeld om Lokale Allianties of partijen die een Lokale Alliantie willen oprichten te informeren en inspireren. Door lessen en inzichten uit acht bestaande Lokale Allianties te bundelen, biedt dit document praktische handvatten voor het opzetten, versterken of verdiepen van lokale samenwerkingen tegen financieel misbruik van ouderen¹. De handreiking is geen blauwdruk, maar een verzameling van werkzame elementen, voorbeelden en keuzemogelijkheden die Lokale Allianties kunnen toepassen in hun eigen lokale context.

De handreiking is opgebouwd rond drie fasen van samenwerking:

- **Startende Lokale Allianties:** voor gemeenten of andere organisaties die een alliantie willen oprichten.
- **Lokale Allianties die vastlopen:** voor samenwerkingen die nieuw leven ingeblazen moeten worden.
- **Goed functionerende Lokale Allianties:** voor allianties die willen verdiepen, leren en inspireren.

Afhankelijk van de fase waarin jouw Lokale Alliantie zich bevindt, kun je gericht onderdelen van deze handreiking raadplegen. De eerste hoofdstukken zijn algemeen en relevant voor iedereen: ze beschrijven de aanleiding en aanpak van het onderzoek, geven een overzicht van wat een Lokale Alliantie is en presenteren cijfers over de acht onderzochte Lokale Allianties. De hoofdstukken die daarop volgen bieden per fase van samenwerking – startend, vastlopend of goed functionerend – concrete stappen die Lokale Allianties kunnen zetten, met voorbeelden uit de acht onderzochte allianties.

---

¹ Financieel misbruik is ongewenst en ongeoorloofd gebruik van geld en/of goederen of andere bezittingen van een oudere door iemand uit de huiselijke kring. De mate kan variëren van het zich niet-realiseren tot aan een strafbaar feit. Voorbeelden van financieel misbruik zijn boodschappen voor zichzelf betalen met de pinpas van een ander, bedragen overmaken naar de eigen rekening, diefstal van – al of niet waardevolle en dierbare – bezittingen, pinpasfraude, gedwongen testamentwijziging, wilsbeschikking of hypotheekopname, verkoop van eigendommen, misbruik van machtigingen, koop op naam van slachtoffer, financieel kort houden ([Financieel misbruik van ouderen - factsheet | factsheet | Huiselijk Geweld](#)).

2. Aanleiding en totstandkoming van deze praktische handvatten

Lokale Allianties Financieel Veilig Ouder Worden zijn ontstaan uit het actieplan 'Ouderen in Veilige Handen'² van het ministerie van VWS, dat tussen 2011 en 2017 gefaseerd werd uitgevoerd. Dit actieplan was gericht op het voorkomen en aanpakken van ouderenmishandeling, waaronder financieel misbruik. Vanuit dit actieplan is de 'Brede Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden' (hierna: Brede Alliantie) opgericht, een overkoepelend en nationaal platform waarin landelijke publieke en private partijen samenwerken aan een integrale aanpak van financieel misbruik voor ouderen. Vanaf 2015 werden de eerste Lokale Allianties opgericht en eind 2017 waren er meer dan twintig Lokale Allianties actief. In 2019 voerde RegioPlan een eerste onderzoek uit naar de opzet en het functioneren van de Lokale Allianties³. Momenteel zijn er verspreid over heel Nederland ongeveer veertig Lokale Allianties actief.

Het ministerie van VWS en de VNG willen de preventie en aanpak van financieel misbruik van ouderen verder versterken. Dit, gezien de verwachting dat het aantal slachtoffers van ouderenmishandeling verder zal toenemen door maatschappelijke ontwikkelingen⁴, zoals:

- De toenemende vergrijzing en groeiende diversiteit binnen de groep ouderen;
- Het steeds ouder worden van ouderen⁵;
- De afnemende formele zorg door personeelstekort⁶;
- De toenemende digitalisering⁷.

Het ontwikkelen van dit document met praktische handvatten voor het (her)oprichten van Lokale Allianties maakt deel uit van deze inspanning. In de periode van september 2024 tot en met maart 2025 zijn hiertoe onderzoeksactiviteiten verricht. De onderzoeksactiviteiten bestonden uit een beknopte documentenstudie, verkennende

---

² [Vergrijzing en het integrale ouderenbeleid | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#).

³ [Eindrapport - Lokale Allianties - Financieel veilig ouder worden](#).

⁴ [Kamervragen \(Aanhangsel\) 2023-2024, nr. 2195 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#).

⁵ [Ouderen | CBS](#).

⁶ [Schrikbarende hoeveelheid zorg wordt straks niet meer geleverd - RegioPlus](#).

⁷ [Digitalisering als uitdaging voor sociale samenhang in de toekomst | Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel Planbureau](#).

gesprekken, vragenlijsten, groepsinterviews, een validatiesessie met (vertegenwoordigers van) de leden van de acht geselecteerde Lokale Allianties en een feedbackronde met de klankbordgroep (met een vertegenwoordiging uit de Brede Alliantie). Vanaf mei 2025 tot en met september 2025 is de tweede fase van het onderzoek gestart, waarin we van de acht geselecteerde Lokale allianties vijf actief hebben ondersteund bij het versterken van hun samenwerking. Deze ondersteuningsactiviteiten vormden een waardevolle aanvulling op het eerdere onderzoekswerk en hebben geleid tot verdere verdieping van de praktische handvatten. In deze fase zijn ook een aantal aanvullende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd, waaronder een verdiepende vragenlijst onder de trekkers van de acht geselecteerde allianties (waarvan de helft heeft gereageerd), een extra feedbackronde met de klankbordgroep (met vertegenwoordiging vanuit de Brede Alliantie) en het verzamelen van inzichten uit de praktijkbegeleiding. De input van deze aanvullende onderzoeksactiviteiten is verwerkt in dit document.

Als onderdeel van het onderzoek is op verschillende manieren geprobeerd om een brede(re) groep van succesvolle Lokale Allianties te benaderen, onder andere via een belronde en het verspreiden van een vragenlijst. De respons daarop bleef echter beperkt. Veel Lokale Allianties bevonden zich nog in de beginfase van (her)oprichting of gaven aan zichzelf (nog) niet als succesvol te zien, wat deelname aan het onderzoek bemoeilijkte. Om die reden is dit document gebaseerd op de ervaringen van acht Lokale Allianties. Alle activiteiten die we tijdens dit onderzoek hebben uitgevoerd zien we als interventies die helpen om de beweging naar succesvolle Lokale Allianties te versterken.

3. Wat is een Lokale Alliantie?

Lokale Allianties Financieel Veilig Ouder Worden bestaan in vele vormen. Er is geen vast model of uniforme werkwijze: iedere alliantie ontwikkelt zich op een manier die past bij de lokale context, behoeften en ambities van aangesloten partijen. Vanuit het ministerie van VWS en de Brede Alliantie zijn geen dwingende kaders of richtlijnen meegegeven. Dat betekent dat Lokale Allianties ruimte hebben om eigen invulling te geven aan de samenwerking.

In dit hoofdstuk laten we zien wat een Lokale Alliantie is en welke variaties er mogelijk zijn. We beschrijven het spectrum aan keuzes dat allianties kunnen maken op het gebied van doelstellingen (van preventie tot aanpak), doelgroep (zoals professionals, ouderen en hun netwerk), functies (zoals signalering, voorlichting of casuïstiekbespreking) en samenstelling (van een kleine kerngroep tot een brede vertegenwoordiging van publieke en private partijen).

Definitie, doel en functies: wat doet een Lokale Alliantie?

Lokale Allianties zijn netwerken waarin wordt samengewerkt tussen commerciële en niet-commerciële partijen. Het overkoepelende doel van Lokale Allianties is om lokaal samen te werken aan het **voorkomen** (*preventie*) van financieel misbruik bij ouderen, en waar nodig **in te grijpen** (*aanpak*) om dit te stoppen.

Het spectrum: van preventie tot aanpak

Er zijn verschillende manieren waarop Lokale Allianties zich kunnen inzetten tegen financieel misbruik van ouderen. Of de nadruk nu ligt op voorkomen (*preventie*) of op ingrijpen (*aanpak*), beide zijn waardevol en kunnen naast elkaar bestaan. Onderstaand schema helpt Lokale Allianties bij het bepalen van hun focus en laat zien welke activiteiten en partners daarbij passen.

Preventiegericht	Aanpakgericht
Gericht op bewustwording en het voorkomen van financieel misbruik	Gericht op signaleren, ingrijpen en oplossen van financieel misbruik
Activiteiten vóórdat er sprake is van financieel misbruik	Acties wanneer financieel misbruik wordt vermoed of vastgesteld
Samenwerking met of betrekken van zorgpartijen, welzijnsorganisaties, vrijwilligers	Samenwerking met politie, banken, Veilig Thuis

Voorbeelden van **preventieve activiteiten**:

Voorlichtingsbijeenkomsten voor ouderen over veilig omgaan met geld⁸.
Voorbeelden van partners: ouderenbonden, welzijnsorganisaties, wijkteams.

Trainingen voor professionals die met ouderen werken om signalen van misbruik te herkennen. Voorbeelden van partners: zorgpartijen (zoals huisartsen en wijkverpleging), welzijnsorganisaties, banken, overige zakelijke partijen (zoals bewindvoerders en notarissen).

Trainingen voor vrijwilligers en mantelzorgers om signalen van misbruik te herkennen. Voorbeelden van partners: vrijwilligersorganisaties, Steunpunt Mantelzorg.

Ontwikkelen van signaleringsprotocollen of handvatten voor professionals. Voorbeelden van partners: zorgpartijen (zoals huisartsen en wijkverpleging), welzijnsorganisaties, banken, overige zakelijke partijen (zoals bewindvoerders en notarissen).

Campagnes in lokale media (radio, krant, huis-aan-huis). Belangrijke partners: gemeenten, welzijnsorganisatie, wijkteams, locaties waar ouderen vaak komen (bijvoorbeeld wijk- en dorpscentra, bibliotheek).

⁸ Voorbeeld voorlichtingsbijeenkomst Lokale Alliantie Nijkerk: "[Financieel vitaal ouder worden](#)": [publiekstrekker](#).

Samenwerken met en integreren in bestaande landelijke gerelateerde campagnes. Bijvoorbeeld: [Toegankelijk Bankieren](#), [Digitaal Meedoen](#), [Vitaal Oud Worden](#).

Gesprekskaarten of folders verspreiden voor ouderen en naasten. Voorbeelden van partners: huisartsenposten, apotheken, GGD, wijk- en dorpscentra, bibliotheek. Gesprekskaarten zijn bijvoorbeeld beschikbaar via [Toegankelijk Bankieren](#).

Voorbeelden van **aanpakgerichte activiteiten**:

Samenwerkingsafspraken maken met professionals over het doorverwijzen bij signalen. Belangrijke partners: gemeenten, zorgpartijen, banken, overige zakelijke partijen (zoals bewindvoerders en notarissen), politie en Veilig Thuis.

Elkaar opzoeken buiten de reguliere overleggen bij twijfel of stagnatie in een casus. Voorbeelden van partners is afhankelijk van de casus.

Consultatiefunctie inrichten voor professionals en vrijwilligers buiten de Lokale Alliantie bij twijfel over financieel misbruik, voor overleg en advies. Voorbeelden van partners zijn de leden van de Lokale Alliantie.

De functies van een Lokale Alliantie

Onder de doelen van een Lokale Alliantie vallen **zes samenhangende functies**. Niet iedere Lokale Alliantie hoeft alle functies in te vullen. Afhankelijk van de fase waarin de Lokale Alliantie zich bevindt en keuzes die gemaakt worden, kunnen de accenten verschillen. Onderstaande functies vormen een **menukaart van functies** die allianties in hun eigen tempo kunnen ontwikkelen.

- De **netwerkfunctie** van een Lokale Alliantie omvat het creëren van korte lijnen tussen de verschillende leden, het opbouwen van onderling vertrouwen en het persoonlijk kennen van elkaar.
- De **voorlichtingsfunctie** van een Lokale Alliantie richt zich op het geven van voorlichting aan inwoners, vrijwilligers en professionals over het voorkomen en aanpakken van financieel misbruik bij ouderen.

- De **signaleringsfunctie** houdt in dat de leden van de Lokale Alliantie gezamenlijk in een vroeg stadium risico's en signalen van financieel misbruik bij ouderen herkennen en daarop gericht handelen.
- De **consultatiefunctie** van een Lokale Alliantie betreft het bieden van advies en ondersteuning aan zowel de leden binnen de alliantie als externe partijen.
- De **casuïstiekfunctie** houdt in dat de Lokale Alliantie specifieke gevallen van financieel misbruik bij ouderen bespreekt en analyseert.
- De **beleids(ontwikkel)functie** van een Lokale Alliantie richt zich op het ontwikkelen en implementeren van lokaal/regionaal beleid om financieel misbruik bij ouderen te voorkomen en aan te pakken.

Betrokken partijen: wie doen mee in een Lokale Alliantie?

Een Lokale Alliantie is een samenwerkingsverband tussen verschillende commerciële en niet-commerciële partijen, die vanuit hun eigen expertise bijdragen aan het voorkómen en/of stoppen van financieel misbruik bij ouderen. Een Lokale Alliantie is zo sterk als de samenwerking tussen betrokken partijen. De kracht zit in de verbinding van verschillende perspectieven: **overheid, zorg & welzijn** en **zakelijke partners**. In iedere Lokale Alliantie is het van belang dat uit alle drie deze hoofdgroepen partijen vertegenwoordigd zijn. Zo ontstaat een breed gedragen samenwerking waarin zowel signalering, begeleiding als juridische of financiële kennis aan tafel zijn. De verdere samenstelling verschilt lokaal. Die keuzes hangen af van de behoeften, de ambities en de al bestaande netwerken of gremia in de regio. Bovendien starten sommige allianties klein met een paar kernpartners en breiden later uit. Anderen hebben vanaf de start een brede(re) vertegenwoordiging.

Onderstaand geven we per perspectief een overzicht van mogelijk betrokken partners:

Overheid en publieke instellingen	Zorg- en welzijnsorganisaties	Zakelijke en juridische partijen
Gemeente (bijvoorbeeld beleidsadviseur)	Thuiszorg en/of wijkverpleging	Banken

ouderen, zorg of veiligheid)		
Veilig Thuis	Welzijnsorganisaties	Notarissen
Wijk- of buurtteams	Vrijwilligersorganisaties	Advocaten, juristen en rechtswinkels
Politie en/of wijkagenten	Mantelzorgondersteuning	Bewindvoerders
	Ouderenbelangenorganisaties	
	Organisaties voor cliëntondersteuning	
	GGD	
	Huisartsen en/of ziekenhuizen	
	Geloofshuizen	

Doelgroep: op wie richt een Lokale Alliantie zich?

Lokale Allianties hebben een helder gezamenlijk doel: het voorkomen en/of stoppen van financieel misbruik bij ouderen. Maar wie is dan precies de doelgroep van de alliantie? Op wie richt de alliantie zich in de praktijk? In de basis onderscheiden we twee doelgroepen: (1) professionals, vrijwilligers en organisaties die ouderen ontmoeten of ondersteunen en (2) ouderen en hun directe omgeving. Niet iedere Lokale Alliantie bereikt of bedient beide doelgroepen. In de praktijk maken Lokale Allianties keuzes op basis van lokale urgentie of signalen uit de praktijk, samenstelling van de partijen in de Lokale Alliantie en de doelen en ontwikkelfasen van de samenwerking.

Professionals, vrijwilligers en organisaties die ouderen ontmoeten of ondersteunen

Professionals en vrijwilligers zijn vaak **eerste signaleringspunten**. Zij hebben regelmatig contact met ouderen, zien veranderingen in gedrag of leefomgeving en hebben toegang tot informatie die kan wijzen op financieel misbruik. Tegelijkertijd ervaren zij vaak ook **handelingsverlegenheid** bij (vermoedens van) financieel

misbruik: ze twijfelen wat ze mogen, kunnen of moeten doen. Door zich op deze doelgroep te richten met activiteiten, vergroot de Lokale Alliantie de kans dat financieel misbruik **vroeg wordt herkend** en op de juiste manier **wordt aangepakt**.

Voorbeelden van relevante professionals en organisaties:

- **Zorgprofessionals:** wijkverpleegkundigen, thuiszorgmedewerkers, huisartsen, ziekenhuismedewerkers.
- **Welzijnswerkers:** ouderenadviseurs, sociaal werkers, cliëntondersteuners, wijkteammedewerkers.
- **Gemeentelijke functionarissen:** Wmo-consulenten, inkomensconsulenten, schuldhulpverleners.
- **Financiële en juridische dienstverleners:** banken, notarissen, advocaten, bewindvoerders.
- **Veiligheidspartners:** politie, Veilig Thuis,
- **Vrijwilligers:** van maaltijdbezorging tot ontmoetingsmomenten.
- **Toegangspoorten:** woningcorporaties, apothekers, bibliotheken, wijk- en dorpscentra.

Wat kan de Lokale Alliantie voor hen betekenen?

- Voorlichting over wat financieel misbruik is en hoe het eruit kan zien.
- Handvatten of protocollen voor signaleren en handelen (bijvoorbeeld stappenplan of meldroutes).
- Consultatie of intervisie bij twijfels of lastige casussen.
- Verbinding met andere organisaties om samen te werken bij signalen.
- Training of kennisbijeenkomsten over beschermingsmaatregelen (zoals volmachten, levenstestamenten).

Ouderen en hun directe omgeving

Ouderen zelf en mensen in hun directe omgeving spelen een cruciale rol in **preventie**. Zij kunnen misbruik voorkomen door tijdig voorzorgsmaatregelen te nemen. Ook de **directe omgeving** kan signalen oppikken of onbedoeld betrokken raken bij het

financieel misbruik. Het is van belang dat de directe omgeving weet wat financieel misbruik is, hoe het eruit kan zien en waar hulp te vinden is.

Voorbeelden van mensen in de directe omgeving van ouderen:

- **Mantelzorgers of volwassen kinderen** die meehelpen met de administratie.
- **Partners of familieleden** die toegang hebben tot rekeningen.
- **Buren of bekenden** die regelmatig over de vloer komen.
- **Vrijwillige vertrouwenspersonen** uit geloofshuizen of buurtorganisaties.

Wat kan de Lokale Alliantie voor hen betekenen?

- Voorlichtingsbijeenkomsten over financiële veiligheid en misbruik.
- Foldermateriaal of online informatie over wat ze zelf kunnen regelen om financieel misbruik te voorkomen (bijvoorbeeld erfenis).
- Verwijzingen naar en (online) informatie over hulp als er zorgen over financieel misbruik zijn.

Voorbeeldcasus

We kiezen er bewust voor om de casus eerst te schetsen, voordat we dieper ingaan op wat een Lokale Alliantie is en de fasen van een Lokale Alliantie. Op deze manier willen we de relevantie van de Lokale Allianties onderstrepen en de complexe werkelijkheid achter financieel misbruik van ouderen meer tot leven laten komen. Het gaat om een casus die met ons zijn gedeeld is tijdens het onderzoek.

Praktijkvoorbeeld: Leren van een complexe casus met signalen van financieel misbruik

Een 66-jarige vrouw woont zelfstandig en ontvangt informele zorg via een persoonsgebonden budget (PGB). Haar zus is haar primaire verzorger en woont bij haar in. Haar situatie kwam in beeld toen de huisarts haar verwees naar de polikliniek geriatrie vanwege cognitieve stoornissen, psychische klachten en een complexe sociale situatie. De diagnose dementie was tot dan toe niet formeel vastgesteld, wat de toegang tot passende zorg bemoeilijkte. Tijdens de verwijzing kwamen aanvullende signalen naar voren die aanleiding gaven tot zorg. Thuiszorgmedewerkers uitten

zorgen over de veiligheid van mevrouw en vermoedden misbruik van het persoonsgebonden budget. Zij signaleerden verbaal geweld, twijfelden over haar daadwerkelijke woonadres en merkten op dat mevrouw mogelijk al enkele weken niet had gedoucht. Ondanks deze zorgen is er geen formele melding gedaan. De PGB werd beheerd door een nichtje die zelf in de schulden zit. De betrokkenheid van de zoon is beperkt, terwijl hij eerder wel mantelzorger was.

Deze casus is binnen een specifieke Lokale Alliantie besproken met het doel ervan te leren en kennis uit te wisselen. Gezamenlijk is onderzocht hoe deze situatie voorkomen had kunnen worden of hoe er sneller gehandeld had kunnen worden, met preventie als uitgangspunt. Dit gold zowel voor de ondersteuning van de 66-jarige vrouw als voor bredere vraagstukken, zoals schuldhelpverlening aan het nichtje. Tegelijkertijd biedt deze casus ook op andere vlakken waardevolle inzichten. Het voorbeeld laat zien hoe een Lokale Alliantie van meerwaarde kan zijn:

Dit voorbeeld illustreert hoe een Lokale Alliantie van meerwaarde kan zijn:

- **Signaleringsfunctie:** De thuiszorg en huisarts herkennen signalen van mogelijk misbruik, maar ervaren handelingsverlegenheid. In dit geval had direct actie moeten worden ondernomen volgens de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Publieke partijen die onderdeel zijn van de alliantie hebben een signaleringsfunctie en zijn wettelijk verplicht deze meldcode toe te passen. Bij twijfel kunnen signalen gedeeld en besproken worden in de Lokale Alliantie. De frequentie van fysieke bijeenkomsten bepaalt mede hoe deze signaleringsfunctie in de praktijk wordt ingevuld. Elke partner moet daarom op basis van de aard en ernst van het signaal afwegen of het kan wachten tot de volgende bijeenkomst, of dat onmiddellijke actie nodig is.
- **Casuïstiekfunctie:** In een multidisciplinaire setting – met onder andere Veilig Thuis, gemeente, zorginstellingen, zakelijke partijen en juridische experts – kan gezamenlijk worden gereflecteerd op de situatie en kunnen vervolgstappen worden bepaald. Dit kan leiden tot het advies om conform de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling melding te doen bij Veilig Thuis, maar ook tot bredere ondersteuning, zoals het inschakelen van zakelijke partijen (bijvoorbeeld een bewindvoerder) om het nichtje te helpen.

- **Consultatiefunctie:** Professionals kunnen binnen de alliantie advies inwinnen over hoe om te gaan met complexe situaties waarin zorg, veiligheid en financiën verweven zijn.
- **Netwerkfunctie:** Door korte lijnen tussen betrokken partijen ontstaat sneller inzicht in de situatie en kunnen interventies beter afgestemd worden.
- **Voorlichtingsfunctie:** De Lokale Alliantie kan ook bijdragen aan het informeren van mantelzorgers en familieleden over hun rol, verantwoordelijkheden en waar zij terecht kunnen bij zorgen of vragen.
- **Beleidsfunctie:** Deze casus kan aanleiding zijn om lokaal beleid aan te scherpen rondom PGB-toezicht en samenwerking tussen formele en informele zorgverleners.

De betrokkenheid van diverse partijen – huisarts, thuiszorg, gemeente, Veilig Thuis, juridische dienstverleners en welzijnsorganisaties – maakt dit voorbeeld bij uitstek geschikt om binnen een Lokale Alliantie te bespreken. Door de krachten te bundelen ontstaat niet alleen een beter beeld van de situatie, maar ook een gezamenlijke aanpak die bijdraagt aan het voorkomen en stoppen van financieel misbruik bij ouderen.

Let op: Het is belangrijk dat verwijzingen binnen de Lokale Alliantie altijd transparant en zorgvuldig plaatsvinden, om elke schijn van 'klanten werven' of belangenverstrengeling te voorkomen. Afstemming over werkwijzen, het hanteren van een gedragscode en het kritisch selecteren van deelnemers aan de Lokale Alliantie zijn essentieel om te waarborgen dat alleen betrouwbare partijen betrokken zijn en de belangen van de cliënt altijd voorop staan.

Door deze samenwerking – mét aandacht voor integriteit en transparantie – ontstaat een integrale aanpak waarin juridische, sociale en zorgaspecten samenkomen.

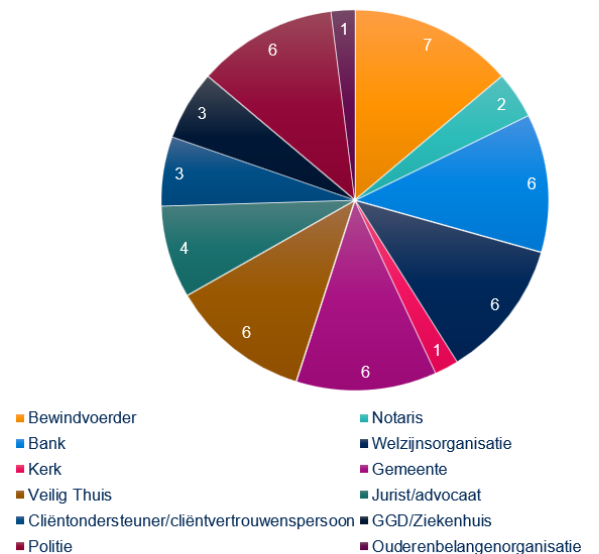

Wat we in de praktijk zien: variaties en inzichten uit acht Lokale Allianties

Lokale Allianties kennen uiteenlopende vormen en werkwijzen zoals in het vorig hoofdstuk beschreven. In dit hoofdstuk laten we zien hoe de acht onderzochte Lokale Allianties het in de praktijk aanpakken. We geven een feitelijk beeld van hun samenstelling, werkwijze en invulling van functies. Daarmee ontstaat een overzicht van de variaties die mogelijk zijn – in aantal betrokken partijen, doelen, doelgroepen en mate van samenwerking.

Gemiddeld bestaat de Lokale Alliantie uit tien partijen, waarbij de meesten bestaan uit een mix van overheid-, zorg- en zakelijke partijen. De Lokale Allianties hebben wisselende samenstellingen. In de figuur hiernaast is weergegeven welke partijen deelnemen aan de Lokale Allianties. Vijf van de acht Lokale Allianties hebben een trekker aangewezen. Deze trekkers komen van zowel overheid-, zorg, als zakelijke partijen. Ook hebben vijf van de acht Lokale Allianties een samenwerkingsovereenkomst getekend.

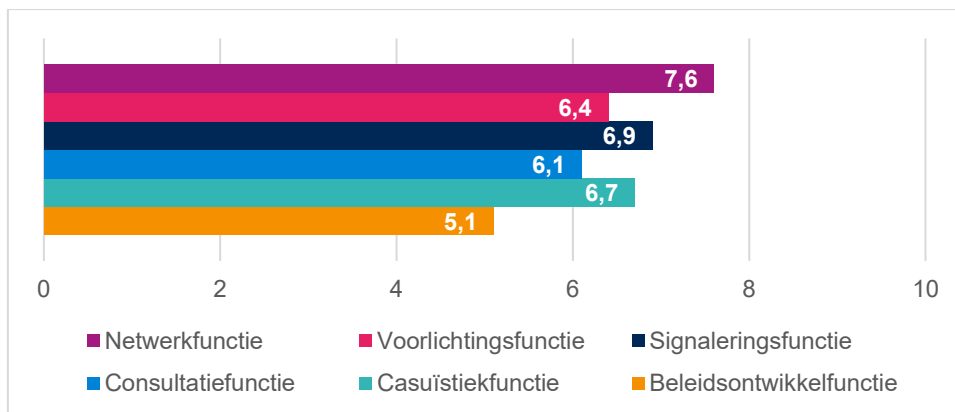

De meeste Lokale Allianties leggen het accent op preventie en richten zich daarnaast op de aanpak van financieel misbruik. Hun activiteiten bestaan doorgaans uit het organiseren van of bijdragen aan voorlichtingsbijeenkomsten, en het ontwikkelen en verspreiden van informatiemateriaal om het bewustzijn over financieel misbruik te vergroten. Deze preventieve activiteiten zijn meestal gericht op professionals omdat zij veelal de primaire doelgroep van de Lokale Alliantie vormen. Enkele Lokale Allianties richten hun voorlichting en informatiemateriaal naast professionals op vrijwilligers, mantelzorgers en ouderen. Wat betreft de aanpak van financieel misbruik maken de

meeste Lokale Allianties samenwerkingsafspraken over het doorverwijzen bij signalen. Bij twijfel of stagnatie in casuïstiek wordt actief de samenwerking gezocht buiten de reguliere overleggen om, zodat snel en effectief kan worden gehandeld.

De acht onderzochte Lokale Allianties hebben de mate aangegeven waarin de zes functies (zoals genoemd in vorig hoofdstuk) op dit moment worden vervuld binnen hun alliantie. De scores variëren van 1 (functie wordt geheel niet vervuld) tot 10 (functie wordt volledig vervuld). Onderstaande tabel geef de gemiddelde resultaten hiervan weer.

In de praktijk vervullen de onderzochte Lokale Allianties voornamelijk een netwerkfunctie. Leden geven aan dat zij voorheen een duidelijke kloof ervoeren tussen de publieke en de zakelijke sector. De Lokale Alliantie helpt deze werelden met elkaar te verbinden, waardoor wederzijds begrip ontstaat en partijen gezamenlijk naar de problematiek van financieel misbruik bij ouderen kunnen kijken, voorkomen en aanpakken. Het persoonlijk leren kennen van elkaar wordt daarbij als zeer waardevol ervaren. Deze onderlinge verbinding vormt de basis voor het vervullen van een aantal aanvullende functies, met name de signaleringsfunctie en de casuïstiekfunctie. De preventieve inzet van Lokale Allianties richt zich op het tijdig en zorgvuldig herkennen van signalen van financieel misbruik. Daarnaast wordt binnen de alliantie veel aandacht besteed aan het bespreken van casuïstiek, wat bijdraagt aan het gezamenlijk zoeken naar passende oplossingen en het aanpakken van financieel misbruik.

De beleidsontwikkelfunctie krijgt momenteel nog beperkte invulling bij de onderzochte Lokale Allianties. Dit komt omdat bij deze Lokale Allianties de focus nu vooral ligt op het opbouwen van relaties, het delen en bespreken van casuïstiek en het signaleren van misbruik. Ook is bij deze Lokale Allianties het leveren van input voor beleid geen expliciet onderdeel van de gezamenlijke ambitie.

In de volgende hoofdstukken gaan we dieper in op de praktijkvoorbeelden van deze acht Lokale Allianties. We laten zien hoe zij de samenwerking concreet vormgeven, welke keuzes zij hebben gemaakt en welke lessen daaruit te trekken zijn.

4. Startende Lokale Allianties

Je wilt een Lokale Alliantie oprichten – waar begin je?

Wil je een Lokale Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden starten in jouw gemeente of regio? Dan is het belangrijk om zorgvuldig en samen te werk te gaan. Elke Lokale Alliantie ontstaat anders – soms vanuit beleid, soms vanuit urgentie in de praktijk. De stappen zijn bovendien geen blauwdruk, maar bieden houvast bij het verkennen van mogelijkheden en het maken van keuzes die passen bij jouw lokale context. Als startende Lokale Alliantie kun je de volgende stappen volgen:

- **Voorfase:** Impuls of aanleiding
Waarom een Lokale Alliantie?
- **Stap 1:** Bepalen welke partijen betrokken dienen te zijn
Wie betrek je bij de Lokale Alliantie?
- **Stap 2:** Gezamenlijk doel en ambitie formuleren
Wat wil je als Lokale Alliantie bereiken?
- **Stap 3:** Samenwerkingsafspraken maken
Hoe wordt er binnen de Lokale Alliantie samengewerkt?
- **Stap 4:** Samenwerkingsafspraken vastleggen
Waar legt de Lokale Alliantie afspraken vast?
- **Stap 5:** Maak een actie- of jaarplan
Wanneer werkt de Lokale Alliantie aan haar doelen?

Voorfase: Impuls of aanleiding

Een Lokale Alliantie ontstaat vanuit een **impuls of aanleiding**. Dat kan een gebeurtenis zijn in de praktijk, maar ook een beleidsmatige wens of initiatief van een betrokken professional of organisatie. Er is dus niet één vast vertrekpunt – het begint bij het gevoel dat **lokale samenwerking loont** om financieel misbruik bij ouderen te voorkomen of aan te pakken. Wat deze samenwerkingen kenmerkt, is dat ze **vrijwillig en op initiatief van betrokken partijen** tot stand komen.

Voorbeelden van mogelijke impulsen en aanleidingen zijn:

- Een **motie** vanuit de gemeenteraad.
- Het landelijk **programma ouderenmishandeling**.
- **Intrinsieke motivatie** van professionals en vrijwilligers rondom ouderen om nauw(er) samen te werken.
- **Succesverhalen** van andere Lokale Allianties.

Stap 1: Bepalen welke partijen betrokken dienen te zijn

Voorafgaand aan het oprichten van een Lokale Alliantie is het waardevol om na te denken over de partijen die betrokken dienen te worden. Stel een **overzicht op van relevante lokale partijen**. Wie kunnen bijdragen aan het voorkomen en aanpakken van financieel misbruik van ouderen? En wie hebben al ervaring of een netwerk dat van waarde kan zijn? Stel de Lokale Alliantie op met een mix van de verschillende perspectieven: **overheid, zorg & welzijn** en **zakelijke partners**. Zie paragraaf *'Betrokken partijen: wie doen mee in een Lokale Alliantie? (p.10-11)'* voor een overzicht van mogelijk interessante partijen. Om tot een overzicht van relevante lokale partijen te komen kan er gebruikt gemaakt worden van een **stakeholderanalyse**. Zie de **toolbox** voor een **voorbeeld opzet voor het uitvoeren van een stakeholderanalyse**.

Het betrekken van de juiste partijen bij de Lokale Alliantie vraagt meer dan alleen een uitnodiging. Het is belangrijk om actief en gericht te benaderen. Denk na over wat een partij nodig heeft om deel te nemen: voldoende tijd, mandaat om besluiten te nemen en motivatie om bij te dragen. Benoem in de benadering wat deelname aan de Lokale Alliantie oplevert, bijvoorbeeld betere samenwerking, snellere signalering of zichtbaarheid van het eigen werk. Richt de communicatie op de meerwaarde voor de partij zelf én voor de gezamenlijke aanpak. Zo kan het richting gemeenten helpen om te laten zien hoe de Lokale Alliantie bijdraagt aan beleidsdoelen op het gebied van veiligheid, ouderenbeleid, sociale basis of integrale samenwerking.

Wees daarnaast bewust van wie er wordt uitgenodigd. Niet elke organisatie is automatisch een passende partner. Een lichte screening of een toelatingsgesprek

(beide met bijvoorbeeld behulp van een toetredingsdocument) kan helpen om te beoordelen of een partij daadwerkelijk bijdraagt aan het doel van de alliantie, over voldoende betrouwbaarheid beschikt en past binnen de gewenste samenwerking. Dit voorkomt dat malafide of niet-passende organisaties toetreden en draagt bij aan een veilige en effectieve samenwerking. In het *formatboek* is een (format van een) *toetredingsdocument* opgenomen waarin de belangrijkste onderwerpen staan vermeld die besproken of uitgevraagd kunnen worden bij toelating.

Tips bij stap 1:

- 💡 Begin de Lokale Alliantie het liefst met partijen die elkaar al kennen, omdat dit ervoor zorgt dat nieuwe partijen in een vertrouwde omgeving stappen. Hierdoor verloopt de samenwerking vanaf het begin soepeler.
- 💡 Houd de kerngroep van de Lokale Alliantie klein, aangezien dit de afstemming vergemakkelijkt en zorgt voor snellere besluitvorming door directere communicatie en versterkt vertrouwen binnen de groep. Overweeg een flexibele schil voor partijen die niet structureel kunnen of willen deelnemen aan de Lokale Alliantie. Zodat relevante expertise kan worden aangehaakt of geraadpleegd wanneer dat wenselijk is.
- 💡 Besteed voldoende tijd en aandacht aan het opbouwen en onderhouden van onderlinge relaties binnen de Lokale Allianties, bijvoorbeeld door periodieke ontmoetingen of contactmomenten te organiseren.
- 💡 Zoek indien nodig ook bestuurlijk draagvlak bij de deelnemende partijen aan de Lokale Alliantie. Dat helpt om tijd, mandaat en betrokkenheid te borgen.

Voorbeeld

Een Lokale Alliantie begon met een kleine kerngroep van vertrouwde partners. Vervolgens bracht de groep in kaart welke partijen nog ontbraken en benaderde deze gericht. De alliantie groeide snel, mede door brede interesse vanuit onder andere stichtingen, geloofshuizen en ouderenbonden. Die snelle groei bracht echter ook uitdagingen met zich mee: het werd lastig om overzicht te houden en om uit deze diverse groep de juiste professionals te selecteren die actief konden bijdragen aan de doelen van de alliantie. Het advies hieruit is om bewust te kiezen voor een gefaseerde groei, waarbij eerst wordt geïnvesteerd in een stabiele kerngroep voordat de Lokale Alliantie wordt uitgebreid.

Stap 2: Gezamenlijk doel en ambitie formuleren

Een **gezamenlijke ambitie** en **doel** geven richting aan de samenwerking binnen de Lokale Alliantie. Het helpt om samen te verkennen:

- Wat willen we bereiken? Wanneer is de Lokale Alliantie succesvol?
- Wat zien wij lokaal gebeuren rond financieel misbruik van ouderen?
- Op wie richten we ons: professionals, vrijwilligers, ouderen en/of hun directe omgeving?
- Ligt de focus op preventie, aanpak of beide?
- Hoe ambitieus willen we beginnen – klein en praktisch of breed en strategisch?

Tips bij stap 2:

💡 Stel doelen op die passen bij de lokale context, leg deze schriftelijk vast (bijvoorbeeld in een convenant), en evalueer ze regelmatig. Zorg ervoor dat de toegevoegde waarde van de doelen en samenwerking binnen de Lokale Alliantie expliciet wordt benoemd en uitgedragen, zodat alle betrokkenen begrijpen waar het om gaat.

💡 Maak onderscheid tussen wat de Lokale Alliantie wil bereiken op korte en lange termijn.

💡 Houd rekening met bestaande initiatieven bij het formuleren van het doel en de ambitie, ga na waar bestaande initiatieven en de Lokale Alliantie elkaar kunnen versterken en voorkom overlap. De Lokale Alliantie is daarbij bij voorkeur complementair aan bestaande structuren en gremia.

Stap 3: Samenwerkingsafspraken maken

Zodra met de betrokken partijen een gezamenlijk doel en ambitie is geformuleerd, is het tijd om **duidelijke samenwerkingsafspraken** te maken. Deze afspraken vormen het **fundament** van een werkbare en duurzame samenwerking. Lokale Allianties zijn vrijwillig, maar afspraken geven structuur, zorgen voor wederzijdse verwachtingen en helpen om gezamenlijk op koers te blijven.

Over de volgende onderwerpen is het belangrijk dat er samenwerkingsafspraken gemaakt worden binnen de Lokale Alliantie:

- **Rollen en verantwoordelijkheden.** Het benoemen van rollen en verwachtingen helpt om misverstanden te voorkomen. Bijvoorbeeld: Wie organiseert de bijeenkomsten van de Lokale Alliantie? Wie zit deze bijeenkomsten voor of wisselt deze rol per bijeenkomst? Wie houdt overzicht op de voortgang van de Lokale Alliantie? En hoe zorgen we voor continuïteit als een lid van de Lokale Alliantie uitvalt? Naast deze samenwerkingsafspraken is het ook waardevol om stil te staan bij de persoonlijke en organisatorische bijdrage van leden aan de Lokale Alliantie. Dit helpt om eigenaarschap te versterken en om de samenwerking bewust vorm te geven. De volgende vragen kunnen richting geven: Wat vraagt het realiseren van de ambitie en doelstellingen van jou als individu? Welke rol zie je voor jezelf hier aan tafel? Wat vraagt het van jouw organisatie om deze rol goed te kunnen vervullen? Welke positie of rol vertegenwoordigt jouw organisatie binnen de Lokale Alliantie?
- **Frequentie van overleg, communicatie en besluitvorming.** Een heldere structuur voor overleg en communicatie bevordert de samenwerking binnen de Lokale Alliantie. Bijvoorbeeld: Hoe vaak komt de Lokale Alliantie bijeen? Welke werkwijze hanteert de Lokale Alliantie? Hoe communiceren leden van de Lokale Alliantie met elkaar? Is er een centrale plek waar gedeelde documentatie wordt opgeslagen? Hoe en wanneer worden besluiten binnen de Lokale Alliantie genomen?
- **Verwachtingen over toetreding, inzet en bijdrage.** Duidelijkheid over wat deelname aan de Lokale Alliantie inhoudt, zorg voor wederzijdse verwachtingen tussen partners. Bijvoorbeeld: Kunnen nieuwe partijen zich aansluiten? Op welke manier? Wat te verwachten van deelnemende partijen aan de Lokale Alliantie? Is er een inspanningsverplichting? Hoe om te gaan met eventuele verschillen in mening tussen leden van de Lokale Alliantie? Hoe om te gaan met (tussentijds) opzeggen van deelname aan de Lokale Alliantie?
- **Privacy.** Afspraken over persoonsgegevens zijn nodig voor een veilige samenwerking binnen de Lokale Alliantie. Bijvoorbeeld: Hoe gaan we om met vertrouwelijke informatie en persoonsgegevens, bijvoorbeeld uit casuïstiek? Wat

mogen leden delen binnen en buiten de Lokale Alliantie? Het is belangrijk om hiervoor de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) te hanteren.

- **Evaluatie en voortgang.** Structurele reflectie helpt om de samenwerking binnen de Lokale Alliantie te versterken en continue te verbeteren. Bijvoorbeeld: Hoe blijft de Lokale Alliantie verbeteren? Hoe kunnen de leden van de Lokale Alliantie gezamenlijk reflecteren?

Voorbeeld

Lokale Alliantie 1

Een Lokale Alliantie heeft na de opstartfase van de Alliantie het roulerend voorzitterschap ingevoerd om te voorkomen dat de werklast bij het organiseren van de periodieke overleggen bij één persoon ligt. Aanvankelijk hadden ze namelijk één persoon als voorzitter. Om het gedeeld eigenaarschap te bevorderen, hebben ze besloten de rol van voorzitter te rouleren. Bij deze Lokale Alliantie is de persoon van de organisatie waar het volgende overleg fysiek plaatsvindt, de voorzitter. Alle periodieke overleggen vinden bij deze Lokale Alliantie fysiek plaats.

Lokale Alliantie 2

Een lid van een Lokale Alliantie betreft een ziekenhuis. De contactpersoon van de Lokale Alliantie vanuit het ziekenhuis, heeft de raad van bestuur van het ziekenhuis betrokken bij de toetreding van het ziekenhuis aan de Lokale Alliantie en legt verantwoording over de behaalde resultaten van de Lokale Alliantie aan hen af. Deze persoon geeft aan dat het afleggen van verantwoording aan het bestuur een sterker bestuurlijk commitment creëert vanuit het ziekenhuis. Hierdoor heeft de contactpersoon zowel het mandaat als de benodigde tijd van het bestuur om actief deel te nemen aan de Lokale Alliantie.

Tips bij stap 3:

💡 Werk vanuit onderlinge gelijkwaardigheid en benut ieders individuele kennis, expertise en netwerk in de Lokale Alliantie. Spreek daarbij ook expliciet af wat ieder lid komt halen én brengen. Zo ontstaat er wederzijds begrip over verwachtingen en wordt duidelijk wat men van elkaar kan verwachten – en wat niet.

💡 Kies een trekker die de voortgang bewaakt en het proces coördineert. Deze persoon speelt een centrale rol in het organiseren van bijeenkomsten, het bewaken van afspraken en het onderhouden van contact met de leden. Maak duidelijke

afspraken over hoe de rol van trekker zich verhoudt tot de rol van de overige leden van de Lokale Alliantie, zodat gedeeld eigenaarschap geborgd blijft. Het is belangrijk om te voorkomen dat andere leden zich terugtrekken en de trekker alle verantwoordelijkheden op zich neemt. Kies er bijvoorbeeld voor dat de trekker het procesmatige projectleiderschap op zich neemt, terwijl het voorzitterschap van de periodieke overleggen rouleert tussen de leden.

💡 Bij het kiezen van een trekker is het van belang om te kijken naar vaardigheden en beschikbaarheid. De trekker hoeft niet per se inhoudelijk expert te zijn op het thema financieel misbruik, maar moet wel beschikken over organisatorische vaardigheden, verbindend vermogen en enthousiasme om de samenwerking te dragen. Daarnaast is het belangrijk dat de trekker voldoende tijd kan vrijmaken en mandaat heeft binnen de eigen organisatie om namens die organisatie te handelen. Een goed gekozen trekker zorgt voor continuïteit, overzicht en energie in de samenwerking.

Stap 4: Samenwerkingsafspraken vastleggen

Een **samenwerkingsovereenkomst** of **convenant** helpt om verwachtingen te verduidelijken. Dit hoeft geen juridisch document te zijn, maar wel een praktische leidraad. Het vastleggen van afspraken maakt het makkelijker om nieuwe leden aan te haken en om terug te grijpen op wat is afgesproken. Zorg ervoor dat het document beknopt en toegankelijk blijft, zodat het uitnodigt tot gebruik en de bereidheid tot deelname bevordert. Elementen waaruit de samenwerkingsovereenkomst of het convenant kan bestaan zijn:

- Heldere doelstelling en activiteiten.
- Identificatie en inspanningsverplichting van de partijen.
- Heldere verdeling van rollen, taken en verantwoordelijkheden.
- Clausules over vertrouwelijkheid en privacy.
- Voorwaarden voor beëindiging of wijziging van het convenant.
- Eventueel: financiële afspraken en afspraken over besluitvorming.

Voor de Lokale Allianties is een modelsamenwerkingsovereenkomst ontwikkeld. Deze modelovereenkomst dient als basis voor samenwerkingsafspraken tussen partners binnen de Lokale Alliantie. De *modelovereenkomst* is te vinden in de *toolbox*.

Tips bij stap 4:

💡 Stel naast de samenwerkingsovereenkomst of convenant ook gezamenlijke gedragsregels op die bij toetreding tot de Lokale Alliantie ondertekend worden, om zo het commitment van de toetredende partijen en aan de Lokale Alliantie te waarborgen. Maak in deze gedragsregels bijvoorbeeld afspraken over:

- Richtlijnen voor het omgaan met (frequente) afmeldingen voor periodieke overleggen of bijeenkomsten.
- Duidelijkheid over wanneer de flexibele schil betrokken wordt en wanneer niet.
- Afspraken over de vervanging van de trekker of voorzitter in geval van (tijdelijke) afwezigheid. Dit kan bijvoorbeeld door een tweede persoon aan te wijzen die de rol van trekker of voorzitter kan overnemen. Overweeg daarnaast het roulerend voorzitterschap voor tijdelijke vervangingen.

Stap 5: Maak een actie- of jaarplan

Een **actie- of jaarplan** of maakt de samenwerking concreet. Hierin legt de Lokale Alliantie vast:

- Wie doet wat, wanneer en met welk resultaat?
- Hoe monitoren we voortgang?
- Wanneer evalueren we en wijzigen we de koers?

Een actie- of jaarplan helpt om richting te geven aan de bijeenkomsten en om voortgang zichtbaar te maken. Het biedt ook ruimte om successen te vieren en om bij te sturen waar nodig. Het kan helpen om bij het ontwikkelen van het actie- of jaarplan ook vooruit te kijken naar ideeën voor de komende jaren. Zo ontwikkelt de Lokale Alliantie een **roadmap** met geplande activiteiten. In het *formatboek* staat een *format van een jaarplan*.

Kijk daarbij ook naar de benodigde middelen per activiteit. Er is op dit moment geen structurele of landelijke financiering voor Lokale Allianties. Het ontbreken van een groot

of structureel budget mag echter geen reden zijn om niet te starten met een Lokale Alliantie. Er zijn succesvolle Allianties opgezet zonder structurele financiering, puur op basis van samenwerking en gedeelde inzet. De kracht van een Lokale Alliantie zit in de bereidheid van deelnemers om tijd, kennis en contacten te delen. Laat 'gebrek aan geld' dus geen obstakel zijn om in actie te komen.

Voorbeeld

Lokale Alliantie 1

Een Lokale Alliantie heeft een jaarplan opgesteld. In dit jaarplanplan staan de geplande activiteiten, bijbehorende acties, de verantwoordelijke leden voor de betreffende acties en de deadlines voor de voltooiing. Aanvankelijk was de Lokale Alliantie zoekende naar een richting voor de periodieke overleggen. Door het opstellen van het jaarplanplan zijn deze overleggen nu doelmatiger, doordat er ruimte is om te reflecteren op de voortgang van de afgesproken acties en vervolgspraken te maken op basis van de geplande activiteiten.

Lokale Alliantie 2

Een Lokale Alliantie organiseert geen eigen symposia meer, omdat de Lokale Alliantie beperkte middelen en tijd heeft. Leden van deze Lokale Alliantie sluiten daarom als spreker aan bij bestaande bijeenkomsten van andere organisaties om voorlichting te geven over financieel misbruik bij ouderen. Zo besparen zij tijd en geld.

Tips bij stap 5:

- 💡 Maak het actie- of jaarplan niet alleen inhoudelijk concreet, maar ook realistisch qua middelen. Kijk per activiteit wat nodig is en wees creatief met wat er al is.
- 💡 Voor drukwerk, voorlichting of bijeenkomsten zijn er vaak kleine (lokale) financieringsmogelijkheden of incidentele potjes beschikbaar. Bijvoorbeeld vanuit de gemeente.

5. Lokale Allianties die vastlopen

Als de samenwerking stopt: hoe kom je als Lokale Alliantie weer in beweging?

Soms stopt de samenwerking binnen een Lokale Alliantie. Bijvoorbeeld wanneer signalen van financieel misbruik van ouderen niet meer worden opgepakt of partners elkaar niet meer weten te vinden. De energie is weg, bijeenkomsten leveren weinig op of partners haken af. Dat is niet ongebruikelijk. Samenwerkingen kennen pieken en dalen. Belangrijk is om het tij te keren voordat de alliantie stilvalt. Onderstaande stappen helpen om de samenwerking opnieuw vorm te geven en te versterken.

Stap 1: Hercontracteren - begin bij het fundament
Reflecteren op de samenwerking

Stap 2: Maak bijeenkomsten praktischer en leerzamer
Signaleren van verbeterpunten en vieren van successen

Stap 3: Ontwikkel een herkenbare en effectieve agenda
Creëren van structuur in bijeenkomsten en voortgang

Stap 4: Piep- en knijpsysteem
Werk met wat haalbaar is

Stap 1: Hercontracteren – begin bij het fundament

Een nieuwe impuls begint bij het **opnieuw in gesprek** gaan over de basis van de samenwerking. Afhankelijk van waar het precies vastloopt, kan het helpend zijn om bilaterale gesprekken te voeren met afzonderlijke partners of juist een **gezamenlijke reflectiebijeenkomst** te organiseren. Wanneer de samenwerking op meerdere fronten onder druk staat, is een gezamenlijke reflectiesessie vaak effectiever. Gebruik hiervoor de *vragenlijst samenwerking evalueren* uit het *formatboek* om voorafgaand aan de reflectiebijeenkomst input op te halen bij de partners.

De trekker van de Lokale Alliantie of een onafhankelijk persoon dienen bovenstaande gesprekken of sessies te initiëren. Wanneer er nog voldoende vertrouwen is tussen de

partners en de knelpunten vooral praktisch of organisatorisch van aard zijn, ligt het voor de hand dat de trekker dit oppakt. Deze kan snel schakelen en sluit aan bij de bestaande structuur. Wanneer er echter sprake is van wantrouwen, onderlinge spanning of gevoelige kwesties of wanneer de trekker zelf onderdeel is van de frictie, is het beter om een onafhankelijke persoon in te schakelen. Deze kan met een neutrale blik het gesprek begeleiden, waardoor partners zich vrijer voelen om open te spreken en vastgelopen patronen kunnen worden doorbroken.

Tijdens deze gesprekken of sessies is het belangrijk om verwachtingen, knelpunten en wensen openlijk te bespreken. Daarbij is het waardevol om lessen uit het verleden te betrekken: wat werkte goed, wat juist niet en waarom? Op basis van deze reflectie kan het gezamenlijke doel en de ambitie opnieuw worden geformuleerd. Dit helpt om richting te geven aan de samenwerking en om opnieuw eigenaarschap te creëren. Ook is het goed om stil te staan bij de samenstelling van de Lokale Alliantie. Zijn er partijen die niet meer passen, juist zijn afgevallen of überhaupt ontbreken?

Tips bij stap 1:

- 💡 Zoek indien nodig ook bestuurlijk draagvlak bij de deelnemende partijen aan de Lokale Alliantie. Dat helpt om tijd, mandaat en betrokkenheid te borgen.
- 💡 Hercontracteren is niet alleen een organisatorische stap, maar ook een kans om het vertrouwen en de motivatie binnen de groep te versterken.

Stap 2. Maak bijeenkomsten praktischer en leerzamer

Een effectieve bijeenkomst geeft energie en levert iets op. Om dat te bereiken is het belangrijk om bijeenkomsten praktisch en leerzaam te maken. Zorg voor een vast ritme in de overleggen en stimuleer gedeeld eigenaarschap, bijvoorbeeld door het voorzitterschap te laten rouleren. Gebruik reflectiemethoden om samen terug te kijken en vooruit te blikken. Denk aan het stellen van een centrale leervraag of het kort evalueren van de vorige bijeenkomst. Focus hier niet enkel op verbeterpunten, maar maak ook ruimte voor het vieren en leren van successen.

Een krachtige manier om bijeenkomsten inhoudelijk te versterken is door **terugkerend te reflecteren op afgeronde casussen**. Door samen een concrete situatie en het handelen te bespreken, ontstaat ruimte voor leren en verbeteren. Bespreek de casus altijd anoniem in de Lokale Alliantie. Om te leren en te verbeteren, dient de casus geanalyseerd te worden: doe hiervoor een incidentenanalyse en contextanalyse. Een incidentenanalyse helpt om te achterhalen wat er zich afspeelde en welke keuzes gemaakt zijn en welke signalen mogelijk zijn gemist. Een contextanalyse brengt in beeld welke omstandigheden of ketenproblemen meespeelden en welke partners betrokken hadden moeten zijn. Zo wordt de casus een leermoment voor de hele alliantie.

De lessen die hieruit voortkomen, dragen bij aan het versterken van preventie van financieel misbruik van ouderen en kunnen worden doorvertaald naar voorlichtingsactiviteiten, zoals bijeenkomsten of flyers.

Voorbeeld

Bij een Lokale Alliantie zit Veilig Thuis bewust in de kerngroep van de Lokale Alliantie voor hun rol bij het bespreken van casussen. Veilig Thuis geeft bij casuïstiekbesprekingen advies en denkt mee over mogelijke oplossingen. Indien nodig, nodigen zij de partner die de casus heeft ingebracht uit om een melding te doen (conform de meldcode huiselijk geweld).

Tips bij stap 2:

- 💡 Door casussen centraal te stellen en ervan te leren, wordt de samenwerking tastbaar en relevant.
- 💡 Reflectie op de praktijk versterkt het onderlinge vertrouwen, vergroot het lerend vermogen van de alliantie en helpt leden om elkaars expertise en rol binnen de samenwerking beter te leren kennen. Dit draagt bij aan een levendige samenwerking binnen de Lokale Alliantie.

Stap 3. Ontwikkel een herkenbare en effectieve agenda

Een vaste structuur in de bijeenkomsten helpt om efficiënt en doelgericht te werken. Een herkenbare agenda zorgt voor houvast en maakt het makkelijker om de voortgang te volgen. Een **vaste agenda** helpt ook nieuwe leden om snel aan te haken en zich onderdeel te voelen van de Lokale Alliantie. Een voorbeeld van zo'n agenda is de volgende:

1. **Opening & actualiteiten**
  - Nieuwe wet- en regelgeving
  - Regionale signalen of ontwikkelingen
2. **Casusbespreking**
  - Incidentenanalyse & contextanalyse
  - Gezamenlijke reflectie: wat leren we hiervan?
3. **Knelpunten signaleren**
  - Ontbreken er schakels in de keten?
4. **Zijn de juiste partijen aangesloten?**
5. **Dient het jaarplan of de activiteitenagenda aangevuld of aangepast te worden?**
6. **Afsluiting en actiepunten**

Tips bij stap 3:

💡 Laat deelnemers voorafgaand aan elke bijeenkomsten casussen of agendapunten aandragen. Zo sluit de bijeenkomst aan bij wat er leeft onder de partners.

💡 Een herkenbare structuur maakt het makkelijker om bijeenkomsten voor te bereiden én op te volgen.

Stap 4. Werk met wat haalbaar is: piep- en knijpsysteem

Niet elke Lokale Alliantie is in staat om structureel en intensief samen te werken. Dat hoeft ook niet altijd. Als een uitgebreide samenwerking (tijdelijk) niet haalbaar is, kan **het piep- en knijpsysteem** uitkomst bieden. Dit houdt in dat er korte lijnen zijn bij signalen – het 'piep'-moment – en dat partners samenkomen bij urgente situaties – het 'knijp'-moment. Deze minimale vorm van samenwerking vraagt weinig tijd, maar zorgt

er wel voor dat er actie wordt ondernomen wanneer dat nodig is.

Tips bij stap 4:

💡 Maak duidelijke afspraken over wanneer en hoe het piep- en knijpsysteem wordt ingezet.

💡 Ook in een lichte vorm van samenwerking blijft het belangrijk om contact te onderhouden en elkaar te blijven vinden.

6. Goed functionerende Lokale Allianties

De samenwerking loopt goed – hoe houd je het levendig en inspirerend?

Wanneer een Lokale Alliantie goed functioneert, is dat een waardevol resultaat van gezamenlijke inzet, vertrouwen en betrokkenheid. Maar ook een goed lopende samenwerking vraagt onderhoud. Hoe zorg je ervoor dat de alliantie niet verzandt in routine, maar blijft groeien en inspireren? In deze fase verschuift de focus van samenwerken naar samen leren en ontwikkelen. Onderstaande stappen helpen om de energie vast te houden en de alliantie verder te verdiepen.

Stap 1: Verdiepingshandvatten
*Samen **leren** en **ontwikkelen***

Stap 2: Verbind met de buitenwereld
*Delen van **ervaringen** met anderen*

Stap 1: Verdiepingshandvatten

In een goed functionerende Lokale Alliantie is de basis op orde: er is vertrouwen, er zijn duidelijke afspraken en de samenwerking verloopt soepel. Dit biedt ruimte om een volgende stap te zetten: **samen leren en ontwikkelen**. Door actief van elkaar te leren, groeit niet alleen de inhoudelijke kennis, maar ook het onderlinge begrip en de kwaliteit van de samenwerking.

Een manier om dit te stimuleren is het **organiseren van intervisie**. In tegenstelling tot de casusbesprekingen die vaak al onderdeel zijn van reguliere bijeenkomsten (zoals genoemd in vorig hoofdstuk), richt intervisie zich op persoonlijke reflectie. Tijdens deze sessies bespreken leden dilemma's die zij ervaren in hun rol binnen de alliantie: Hoe om te gaan met verschillen in werkwijze, verwachtingen of mandaat? Hoe samenwerking gelijkwaardig en constructief te houden? Hoe om te gaan met morele dilemma's rond bijvoorbeeld privacy of het inschatten van risico's? Intervisie biedt

ruimte voor reflectie op deze relationele en organisatorische vraagstukken. Dit kan in een vaste structuur, bijvoorbeeld met een begeleider of volgens een intervisiemethode, maar ook informeel. Belangrijk is dat er ruimte is voor openheid, vertrouwen en verdieping.

Daarnaast kunnen **inspiratiebijeenkomsten** helpen om nieuwe energie en ideeën op te doen. Denk aan een themabijeenkomst over een actueel onderwerp, een gastspreker met een vernieuwende kijk of het delen van goede voorbeelden uit andere regio's. Door elkaar en anderen te inspireren, blijft de alliantie in beweging en ontstaat ruimte voor vernieuwing. Zo kan de Lokale Alliantie een inspiratiebijeenkomst organiseren:

1. **Kies een actueel en relevant thema**

Sluit aan bij wat er lokaal speelt of bij landelijke ontwikkelingen, zoals digitale veiligheid of samenwerking met banken.

2. **Nodig een inspirerende spreker uit**

Denk aan een expert, ervaringsdeskundige of iemand van een andere Lokale Alliantie met een goed voorbeeld.

3. **Zorg voor afwisseling in werkvormen**

Combineer een korte lezing met interactieve onderdelen zoals een casuscarrousel, panelgesprek of mini-workshop.

4. **Betrek nieuwe of minder actieve partners**

Gebruik de bijeenkomst als kans om nieuwe partijen te betrekken of slapende contacten (bijvoorbeeld uit de flexibele schil) te heractiveren.

5. **Laat deelnemers iets meenemen én iets brengen**

Vraag vooraf om een vraag of casus in te brengen en zorg dat iedereen met concrete ideeën of contacten naar huis gaat.

6. **Maak de bijeenkomst zichtbaar**

Deel een terugblik via een nieuwsbrief of sociale media en verspreid eventueel een kort verslag. Bijvoorbeeld ook met andere Lokale Allianties, om ook buiten de regio te inspireren.

7. **Evalueer en bouw voort**

Vraag na afloop wat deelnemers waardevol vonden en verzamel ideeën voor een volgende bijeenkomst.

Tips bij stap 1:

💡 Organiseer afwisselend intervisie en inspiratiebijeenkomsten, zodat er ruimte is voor zowel reflectie als vernieuwing. Nodig bij het organiseren van inspiratiebijeenkomsten af en toe externe sprekers of ervaringsdeskundigen uit om nieuwe perspectieven in te brengen.

💡 Maak gebruik van bestaande formats voor intervisie en inspiratie, bijvoorbeeld van andere Lokale Allianties.

Stap 2: Verbind met de buitenwereld

Een goed functionerende Lokale Alliantie hoeft zich niet te beperken tot de eigen gemeente of regio. Juist in deze fase is het waardevol om verbinding te zoeken met andere samenwerkingsverbanden, zowel lokaal als landelijk. Door ervaringen uit te wisselen, formats te delen en samen op te trekken bij landelijke ontwikkelingen, ontstaat een bredere beweging en versterkt het gevoel van gezamenlijke missie.

Deze verbinding kan op verschillende manieren vorm krijgen. Denk aan het bijwonen van landelijke bijeenkomsten, het delen van eigen werkwijzen via een kennisplatform, of het organiseren van een regiobijeenkomst met omliggende allianties. Ook het betrekken van lokale media, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties of ouderen zelf kan helpen om de zichtbaarheid en impact van de alliantie te vergroten.

Tips bij stap 2:

💡 Gebruik reflectievragen om te bepalen wat je als Lokale Alliantie meeneemt uit contact met andere gemeenten of regio's. Bijvoorbeeld: wat inspireert ons? Wat kunnen we toepassen? Wat willen we delen?

💡 Overweeg om een gezamenlijke activiteit te organiseren met een andere Lokale Alliantie, zoals een casusdag of inspiratiebijeenkomst.